

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана»

Навчально-науковий інститут "Інститут інформаційних технологій в економіці"

Кафедра статистики

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної
роботи Університету

_____ А.М. Колот

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Проректор з наукової роботи

_____ Л.Л. Антонюк

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

з вивчення навчальної дисципліни

«Методологія економічних досліджень»

(модуль 2 - для здобувачів, які закріплені за кафедрою статистики)

рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень
галузь знань	05 "Соціальні та поведінкові науки"
спеціальність	051 "Економіка"
освітньо-наукова програма	«Економіка»
тип дисципліни	обов'язкова

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою статистики
протокол № 3 від 17.10.2019 р.

Завідувач кафедри

_____ І.Г. Манцуров

Начальник навчально-методичного
відділу _____ Д.М. Котенок

Оригінал документа містить усі підписи

Розробник: Рудченко О.Ю., професор кафедри статистики, докт. екон. наук,
професор, email: rudchenkoal@ukr.net

Форма навчання —	<u>Денна, заочна</u>
Семестр —	<u>1</u>
Кількість кредитів ECTS —	<u>1,5</u>
Форма підсумкового контролю —	<u>залік</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	6
Тема 1. Особливості методологія економічних досліджень в сфері статистики.	6
Тема 2. Статистичні методи дослідження економічних процесів	6
Тема 3. Методичне забезпечення статистичних досліджень економічних та соціальних процесів.	7
Тема 4. Інформаційне забезпечення досліджень в сфері статистики	7
Тема 5. Організаційне забезпечення досліджень в сфері статистики та захисту дисертації.	7
3. ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПИРАНТІВ	7
3.1. Карта навчальної роботи аспіранта	7
3.2. Критерії оцінювання поточних результатів вивчення дисципліни	8
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПИРАНТІВ	9
4.1. Вимоги до виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи	9
4.2. Особливості виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи при заочній формі навчання	10
4.3. Критерії оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи	10
5. РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА	11
5.1. Основна література	11
5.2. Додаткова література	11
5.3. Дистанційні курси та інформаційні ресурси	11

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Методологія економічних досліджень» є однією із складових комплексної підготовки здобувачів PhD у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

Анотація навчальної дисципліни. В сучасних умовах здійснюються процеси щодо розбудови національної статистичної системи для її успішної інтеграції у світове статистичне співтовариство з максимально повною адаптацією до міжнародних стандартів. У свою чергу за допомогою статистичних методів можна провести системний аналіз, який дозволяє прийняти обґрунтовані тактичні та стратегічні рішення соціально-економічного розвитку національної економіки. Саме тому вкрай важливо в процесі наукових досліджень опанувати методологію, сучасні статистичні методи та інструментарій щодо оцінювання соціально-економічних процесів, виявлення тенденцій та закономірностей.

Завдання, які можуть бути вирішено за допомогою статистичних методів, є пошук статистичних даних, їх оброблення та узагальнення для отримання уявлення про кількісні та якісні процеси, що відбуваються в суспільстві для інформаційно-аналітичного забезпечення органів державного управління.

Мета вивчення дисципліни - формування у здобувачів PhD системи теоретичних знань та практичних навичок щодо наукових досліджень в сфері статистики, аналітичного забезпечення аналізу та оцінювання економічних та соціальних процесів в країні для розробки і підтримки управлінських рішень.

Завдання (навчальні цілі) дисципліни спрямовані на досягнення у здобувачів PhD компетентностей щодо здійснення статистичних досліджень для забезпечення аналізу економічних та соціальних явищ.

Предметом дисципліни є теоретико–методологічні засади та практичні навички здійснення досліджень с сфері статистики як важливої умови формування інформаційно-аналітичного забезпечення аналізу та оцінювання економічних та соціальних процесів в країні.

Результати вивчення

В результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

1. Знати:

теоретичні передумови статистичного дослідження на основі знань, набутих в процесі вивчення дисципліни, передбачених навчальним планом; формування інформаційної бази дослідження; методи статистичного аналізу; статистичне обґрунтування оцінки та прогнозу процесів економічного та соціального розвитку та супроводження використання пропозицій користувачами результатів досліджень.

2. Вміти:

здійснювати організацію та проведення наукового дослідження в сфері статистики; планувати статистичні дослідження за обраним напрямом; визначати потребу користувачів у статистичній інформації та вдосконалювати економіко-статистичний аналіз з метою підвищення ефективності діяльності по її збиранню та використанню; досліджувати взаємозв'язки соціально-економічних показників; вдосконалювати методи та технологію електронної

обробки статистичних даних; проводити оцінку зміни явищ у часі; проводити дослідження з використанням методів аналізу кореляцій та регресій, індексного, кластерного методу; використовувати в процесі дослідження сучасні програмні продукти (MS Excel, Statistica тощо); коректно формулювати пункти наукової новизни; презентувати результати дослідження в процесі його розгляду у закладу освіти та спеціалізованій вченій раді.

3. Комунікація:

здатність працювати в інформаційному просторі, застосовувати навички у сфері статистики при аналізі та прогнозування економічних та соціальних процесів, зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців.

4. Автономність та відповідальність:

продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації в процесі наукового дослідження.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-наукової програми «Методологія економічних досліджень».

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Методологія економічних досліджень» модуль 2

№	Назва теми	Години				Години			
		Денна				Заочна			
		Загальний обсяг годин	У тому числі:			Загальний обсяг годин	У тому числі:		
			заняття з викладачем				заняття з викладачем		
	Контактні заняття	Індивідуальні	Самостійна робота		Контактні заняття	Індивідуальні	Самостійна робота		
1	Особливості методології економічних досліджень в сфері статистики	8	2	1	5	7	1	1	5
2	Статистичні методи дослідження економічних процесів	10	2	2	6	10	2	2	6
3	Методичне забезпечення статистичних досліджень економічних та соціальних процесів	9	2	2	5	10	2	2	6
4	Інформаційне забезпечення досліджень в сфері статистики	9	2	2	5	9	2	2	5
5	Організаційне забезпечення досліджень в сфері статистики та захисту дисертації	9	2	2	5	9	1	2	6
Загальний обсяг за модулем 2		45	10	9	26	45	8	9	28

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Методологія економічних досліджень в сфері статистики

Тема 1. Особливості методологія економічних досліджень в сфері статистики.

Роль статистика серед економічних дисциплін з урахуванням розбудови національної статистичної системи для її успішної інтеграції у світове статистичне співтовариство. Основні напрями економічних досліджень в сфері статистики. Питання врахування особливостей сучасного етапу розвитку національної економіки при здійсненні наукових досліджень в сфері статистики. Місце блоку інформаційно-аналітичного забезпечення як важливого структурного елементу в системі механізмів регулювання різних аспектів розвитку національної економіки.

Тема 2. Статистичні методи дослідження економічних процесів

Сучасні методи статистичного дослідження соціально-економічних процесів. Застосування в дослідженні як загальнонаукових методів (логічно-діалектичного пізнання, індукції та дедукції, історико-логічного та монографічного аналізу), так і спеціальних статистичних (метод статистичних групувань, індексний, кореляційно-регресійний, кластерний, графічний і табличний методи тощо). Використання в науковому сучасних програмних продуктів (Microsoft Excel та Statistica 10.0).

Тема 3. Методичне забезпечення статистичних досліджень економічних та соціальних процесів

Принципи побудови методичного забезпечення. Статистичні класифікації та групування. Моніторинг економічних та соціальних процесів як інструмент ефективного управління. Методичні підходи організації та проведення економічних та соціальних процесів. Формування системи статистичних показників, що характеризують соціально-економічний розвиток. Методичні положення здійснення кон'юнктурних обстежень в сфері наукового дослідження.

Тема 4. Інформаційне забезпечення досліджень в сфері статистики

Формування інформаційної бази статистичних досліджень, а також інформаційно-аналітичного забезпечення дослідження економічних та соціальних процесів. Розвиток міжнародних статистичних систем і стандартів та їх врахування при здійсненні наукових досліджень в сфері статистики. Залучення інформації міжнародних статистичних організацій при здійсненні дослідження. Здійснення кон'юнктурних обстежень для статистичного аналізу та прогнозування за визначеним напрямом наукових досліджень. Забезпечення якості статистичних даних при здійсненні статистичних обстежень в процесі дослідження.

Тема 5. Організаційне забезпечення досліджень в сфері статистики та захисту дисертації

Планування організації здійснення наукового дослідження, обґрунтування його напрямку, об'єкту та предмету, завдань, що ставляться. Збалансованість та взаємозв'язок елементів наукового дослідження, формулювання пунктів наукової новизни. Впровадження результатів дослідження в практичну діяльність державних органів статистики та державного управління. Апробація основних положень дисертаційної роботи, вимоги до публікацій. Оформлення наукового дослідження, етапи та строки його проходження в закладі освіти та спеціалізованій вченій раді.

3. ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПИРАНТІВ

3.1. Карта самостійної роботи

Карта самостійної роботи навчальної дисципліни «Методологія економічних досліджень» (модуль 2)

№ заняття	Тема	Форма роботи	Макс. кількість балів
Систематичність і активність роботи на контактних заняттях			
1.	Особливості методологія економічних досліджень в сфері статистики.	Участь у дискусії Робота в малих групах Пілотне опитування	10
2.	Статистичні методи дослідження економічних процесів	Участь у дискусії Робота в малих групах Пілотне опитування	10
3.	Методичне забезпечення статистичних досліджень економічних та соціальних процесів	Участь у дискусії Робота в малих групах Пілотне опитування	10
4.	Інформаційне забезпечення досліджень в сфері статистики	Участь у дискусії Робота в малих групах Пілотне опитування	10
5.	Організаційне забезпечення досліджень в сфері статистики та захисту дисертації	Участь у дискусії Робота в малих групах Пілотне опитування	10
УСЬОГО БАЛІВ ЗА РОБОТУ НА КОНТАКТНИХ ЗАНЯТТЯХ		50	

3.2. Порядок поточного і підсумкового оцінювання знань

Поточний контроль знань за модулем 2.

Об'єктами поточного оцінювання знань є:

участь у дискусії, презентація результатів роботи міні-групи, відповіді у ході пілотного опитування. Максимальна кількість балів, яка може бути отримана за роботу на контактному занятті, дорівнює 10.

Розподіл балів відбувається у такому порядку:

Вид робіт, що оцінюються	Рівень виконання				
	Відмінний	Дуже	Добрий	Задовільний	Незадовільний

		добрий			
Робота на контактних заняттях	50	45	40	30	20

Підсумковий контроль знань

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

Результати засвоєння тем навчальної дисципліни «Методологія економічних досліджень» з урахуванням підсумків оцінювання за модулем 1(максимум – 100 балів). У разі, якщо загальна сума балів дорівнює і вище 60 балів, виставляється «зараховано».

Оцінка за шкалою КНЕУ	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90-100	зараховано	A
80-89	зараховано	B
70-79		C
66-69	зараховано	D
60-65		E
21-59	не зараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX
0-20	не зараховано (з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі індивідуально-консультативної роботи)	F

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ

4.1. Вимоги до виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи

Індивідуальні завдання є однією з форм самостійної роботи аспірантів, яка передбачає створення умов для реалізації їх творчих можливостей і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які одержуються в процесі навчання, а також застосування цих знань при підготовці дисертації.

Перелік завдань для самостійної роботи аспірантів, форми її організації та звітності, терміни виконання і максимальна кількість балів, які можна отримати за виконання цих завдань, подано у Карті самостійної роботи аспіранта. Вона є основою організації опанування ними дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним аспірантом відповідно до його наукових інтересів, а також виходячи з необхідності проявляти здатність до планування, організації, проведення наукових досліджень; абстрактного мислення, аналізу та синтезу. системного наукового світогляду; переосмислювати наявне та створювати нові цілісні знання, генерування нових ідей; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних та комунікаційних

технологій щодо шляхів та засобів вирішення комплексних соціально-економічних проблем.

Особлива увага при визначенні індивідуальних завдань аспірантам для самостійної роботи приділяється вивченню переліку питань, що стосується обґрунтування напряму та теми наукового дослідження (зокрема, його мети, об'єкту, предмету, завдань, що мають бути вирішені), за рахунок опанування (крім рекомендованої літератури) новітньої законодавчої бази, наукових доповідей, монографічних видань провідних наукових центрів, а також ознайомлення з науковою новизною щодо теоретико-методологічних засад, методичних положень та практичних рекомендацій захищених дисертацій за відповідною спеціальністю. Слід також враховувати при плануванні організації самостійної роботи аспірантів виконання індивідуальних завдань з урахуванням наукової тематики, що виконується на кафедрі, з орієнтиром на подальше активне їх залучення у її виконанні протягом навчання в аспірантурі.

Можливі форми практичної реалізації СРА, а також форми контролю представлені в таблиці.

Таблиця

Можливі види самостійної роботи аспірантів та форми контролю

Види та форми самостійної роботи студентів	Форми контролю
I. Підготовка до практичних занять	
1.1. Вивчення обов'язкової та додаткової літератури. 1.2. Підготовка до практичних (індивідуальних) занять	1.1. Усне опитування 1.2. Перевірка правильності виконання завдань 1.3. Тестування
II. Пошуково-аналітична робота	
2.1. Пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою, а також новітніх бібліотечних надходжень та інтернет-джерел	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час практичних (індивідуальних) робіт 2.2. Перевірка правильності виконання завдань

4.2. Особливості виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи при заочній формі навчання

При заочній формі навчання особливістю індивідуальних завдань аспірантам для самостійної роботи є приділення особливої уваги (в тому числі й в міжсесійний період) питанням ритмічного виконання індивідуальних завдань, звітування керівнику, а також опанування новітніх бібліотечних надходжень та інтернет-джерел за досліджуваною тематикою. Слід також враховувати ініціативу аспіранта щодо проходження дистанційних курсів або їх частин з відповідним коригуванням змісту індивідуальних завдань.

4.3. Критерії оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань для самостійної роботи

Індивідуальні завдання обираються студентами відповідно до «Карти самостійної роботи аспіранта». Зміст роботи та графік виконання

встановлюється викладачем індивідуально для кожного аспіранта. Самостійна робота аспіранта містить такі форми, як результати виконання і захисту розрахункових робіт; рівня виконання завдання тощо.

Під час оцінки результатів індивідуальних завдань для самостійної роботи оцінюванню підлягають: самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань; виконання розрахунків за заданою темою; пошук інформаційно-аналітичного матеріалу.

Перелік виконання завдань для самостійної роботи подано у карті самостійної роботи. Максимальна кількість балів за виконання індивідуального завдання для аспірантів виконання завдань для самостійної роботи – 10 балів. Разом за 5 робіт – 50 балів.

Для оцінювання рівня виконання аспірантами індивідуальних завдань (кожна по 10 балів) використовують наступні критерії:

- «відмінно» (50 балів) відповідає актуальність теми, широка джерельна база; наявність сучасного фактичного матеріалу, коректне подання матеріалу;
- «добре» (40 балів) відповідає актуальність теми; сучасна, але обмежена джерельна база; наявність сучасного фактичного матеріалу; подання матеріалу, передбачених програмою дисципліни, містить незначні, неprincipові помилки; обмежені посилання на використану літературу;
- «задовільно» (30 балів) відповідає актуальність теми; обмежена джерельна база; наявність сучасного фактичного матеріалу в обсязі, недостатньому для розкриття теми із значними принциповими помилками, в неповному обсязі;
- «незадовільно» (20 балів) відповідає наявність значних прогалин у знаннях основного програмного матеріалу; погане викладення, коли аспірант допускає принципові помилки під час виконання самостійної роботи.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна література

1. Економічна статистика : підручник : у 2 ч. – Ч. 1. Макроекономічна статистика / [І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К.Мазуренко та ін.] ; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І. Г. Манцура. К.: КНЕУ, 2013. 325 с.
2. Економічна статистика: навч. посіб. / Р. М. Моторин [та ін.]; ред. Р.М. Моторин; Київ. нац. екон. ун-т. К. : КНЕУ, 2005. 362 с.
3. Економічна статистика: підручник: у 2 ч. – Ч.1. Макроекономічна статистика; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І.Г. Манцура. К.: КНЕУ, 2013. 325 с.
4. Побурко Я. О. Основи організації регіональної статистики; НАН України, Інститут регіональних досліджень. Львів. 2004. 196 с.
5. Сергєєва Л.Н., Тереник О.А. Статистичне забезпечення стратегічного управління розвитком регіону: монографія. Запоріжжя: КПУ, 2010. 240 с.
6. Статистичне забезпечення управління економікою: прикладна статистика: навч. посібник/ А.В. Головач, В.Б. Захожай, Н.А. Головач. К.: КНЕУ, 2005. 333 с.

5.2. Додаткова література

7. Гончар О.В. Забезпечення якості статистичної інформації: методологія та організація : монографія. К. ВПД "Формат", 2015. 372 с.
8. Варналій З.С., Гармашова О. П. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення . К. : Знання України, 2013. 348 с.
9. Кулинич Р.О. Статистична оцінка чинників соціально-економічного розвитку. К.: Знання, 2007. 311 с.
10. Максимова Т. С. Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування). Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Луганськ, 2003. 303 с.
11. Манцуров І. Г. Інституційне планування в системі державного регулювання економіки : монографія. К. : НДЕІ, 2011. 655 с.
12. Манцуров І.Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни: монографія. К.: КНЕУ, 2006. 392 с.
13. Хоменко Я. В. Стратегія сталого економічного зростання регіонів України. К. : ДРУК-ІНФО, 2008. 389 с.
14. Чорнодід І.С. Соціальна конкурентоспроможність національної економіки: сутність, показники та чинники забезпечення [монографія]. Чернівці: Технодрук, 2014. 384 с.

5.3. Дистанційні курси та інформаційні ресурси

15. Закон України «Про державну статистику» від 17 вересня 1992 р. (зі змінами та доповненнями та новою редакцією від 13 липня 2000 року №1922 – III) . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
16. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року №2657-ХІІ (зі змінами та доповненнями та новою редакцією від 13 січня 2013 року №2938 – VI) . URL: <http://www.rada.gov.ua>.
17. Закон України " Про засади державної регіональної політики" . URL: <http://www.rada.gov.ua>.
18. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року. URL: <http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish>
19. Методичні рекомендації з прогнозування основних макроекономічних показників на короткостроковий період (затверджено Наказом Міністерства економіки України від 27.02.2010 № 203). URL: <http://www.me.gov.ua>.
20. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
21. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
22. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>